

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Αθήνα, 11 Ιουνίου 1997

Με αίσθηση ιστορικής ευθύνης το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατέθεσε στη Λαϊκή Αντιπροσωπεία την Πρότασή του για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όπως εξαγγείλαμε στις Προγραμματικές Δηλώσεις της Κυβέρνησης, με την πρωτοβουλία μας επιδιώκουμε να εξοπλίσουμε την Ελλάδα με ένα νέο Σύνταγμα που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής μας. Η Πρόταση αποτελεί κορυφαία στιγμή για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και της Πολιτείας και κινείται στο πνεύμα της λαϊκής εντολής της 22ας Σεπτεμβρίου 1996. Η Πρόταση που υποβάλλεται αποτελεί συνέχεια της πρότασης του Μαρτίου 1995 και έχει ως βάση την πρόταση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του 1996 εμπλουτισμένη με νέα στοιχεία.

Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος της πολιτείας, είναι το περίγραμμα της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης ενός λαού. Η αναθεώρησή του πρέπει να σχεδιάζεται με μακρόπνοη προοπτική. Και πρέπει να γίνεται με επίγνωση των αναγκών του παρόντος και των προκλήσεων του μέλλοντος. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι κάθε Σύνταγμα προσδιορίζει την βούληση του λαού για το πώς θέλει να αποφασίζει και για το πώς θέλει να ζήσει. Το Σύνταγμα πρέπει να συμπυκνώνει την ιστορική και κοινωνική συνείδηση για το χθες, το σήμερα και το αύριο της χώρας. Μ' αυτή την έννοια η ώριμη ανάγκη να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για αναθεώρηση του Συντάγματος δεν θα πρέπει να μας οδηγήσει σε πλειοδοσία προτάσεων που θα αποδυναμώσουν την αξία της πρότασης και την ουσία της συνταγματικής αναθεώρησης. Είναι κοινή υπόθεση των μελών αυτής της Βουλής όπως και της επόμενης να

διαφυλάξουμε το κύρος του υπέρτατου κανόνα της πολιτειακής μας συγκρότησης με την προσεκτική προσαρμογή του.

Το Σύνταγμα του 1975 και η αναθεώρηση που έγινε το 1986 έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στους θεσμούς. Βασικός στόχος τους ήταν να διασφαλίσουν την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και να εγγυηθούν την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών μίας Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η προσοχή του Συντάγματος επικεντρώθηκε έτσι κυρίως στο πολίτευμα. Η στάση αυτή εκφράζει τις αντιλήψεις εκείνης της εποχής. Το Σύνταγμα του '75 λειτούργησε ικανοποιητικά σε επίπεδο σεβασμού των νομικών κανόνων που θέσπισε. Συν τω χρόνω όμως διαφάνηκε η αδυναμία να επιβληθούν οι ιδέες και αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας. Αποτέλεσμα να συνεχίσουν να κυριαρχούν λογικές όπως αυτή της νομής της εξουσίας ή του κομματισμού, αλλά και να ενταθούν φαινόμενα όπως αυτό της κρίσης της αντιπροσώπευσης. Το Σύνταγμα του '75 άφησε ανέπαφες τις δομές του πελατειακού κράτους στις κυψέλες του οποίου αναπαράγεται η αδιαφάνεια και η αναξιοκρατία με συνακόλουθη την απαξίωση της πολιτικής πράξης. Έτσι πολλές φορές στην πολιτική πραγματικότητα της μεταπολίτευσης αναπτύχθηκαν εκφυλιστικά φαινόμενα που οι ρυθμίσεις του Συντάγματος δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν ή τουλάχιστον να περιορίσουν. Γι' αυτό θεωρούμε πως το Σύνταγμα παραμένει αποκομμένο από πολλά σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Η αναντιστοιχία με την πραγματικότητα είναι ακόμη μεγαλύτερη, εάν λάβουμε υπόψη μας τα αδιέξοδα των δυτικών κοινωνιών -την ανεργία, την αποπολιτικοποίηση, την αδιαφορία, τον ατομισμό- αλλά και τις

αναζητήσεις των κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση του διπολισμού. Θα πρέπει ωστόσο να συμφωνήσουμε πως η συνταγματική αναθεώρηση δεν προσφέρεται ως μέθοδος συγκάλυψης της συλλογικής μας ευθύνης να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες. Είναι όμως η αναθεώρηση μέσο να κατοχυρώσουμε και να επικυρώσουμε την πολιτική μας βούληση για μια κοινωνία πιο ανθρώπινη, πιο δίκαιη, για μια συνεκτική κοινωνία αλληλεγγύης που απελευθερώνει και αναδεικνύει τις ζωντανές δυνάμεις της χώρας.

Ήρθε η ώρα να αναδείξουμε το όραμα της κοινωνικής και πολιτικής μας οργάνωσης για τις επόμενες δεκαετίες. Ήρθε η ώρα να τονίσουμε την επιδίωξη για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, για την ισχυροποίηση της κοινωνίας, της αυτονομίας και της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη. Ήρθε η ώρα να κατανοήσουμε την Πολιτεία όχι μόνο ως εγγυητή αλλά και ως οργανωτή της ελευθερίας. Ήρθε η ώρα να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη και δημιουργική συμμετοχή της χώρας μας στη διεθνή κοινωνία. Η πρόκληση του εκσυγχρονισμού των θεσμών, για να ανταποκριθούμε στο κοινό όραμα των λαών της Ευρώπης, βρίσκεται στο επίκεντρο και αποτελεί την καρδιά της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας μας. Επιδίωξή μας είναι ένα Σύνταγμα εκσυγχρονισμού, Σύνταγμα που διαγράφει το πλαίσιο της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, που θέλουμε για τον τόπο μας την αυγή του επόμενου αιώνα, Σύνταγμα μιας χώρας που μπορεί και θέλει να συμμετάσχει στις διεθνείς ανακατατάξεις.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από την *Ελευθερία* έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του.

Την εποχή μας σφραγίζει η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η προσωπική ελευθερία σε όλες τις εκφράσεις τους απειλούνται από πρωτόγνωρους κινδύνους και νέα κέντρα εξουσίας. Η βαθιά αυτή τομή συντελείται μάλιστα τη στιγμή που ανοίγονται μπροστά μας νέες εκρηκτικές δυνατότητες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθένα μας. Πρέπει λοιπόν, χωρίς μεμψιμοιρίες, να υποδεχθούμε τις σύγχρονες τάσεις για την ενδυνάμωση της ελευθερίας και τον εμπλουτισμό του κράτους δικαίου. Πρέπει να ανανεώσουμε και να διευρύνουμε τις συνταγματικές εγγυήσεις για την πραγμάτωση της ελευθερίας του πολίτη.

Το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθιερώνει το Σύνταγμά μας συνέβαλε στην φιλελευθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μας. Αγγίζει όμως ήδη τα όριά του. Στην ηλεκτρονική κοινωνία της πληροφορίας που ζούμε δεν αρκούν πλέον οι παραδοσιακές εγγυήσεις της ελευθερίας μας. Την πραγματικότητα αυτή τη βιώνουμε καθημερινά. Γι' αυτό προτείνουμε την τροποποίηση και τη συμπλήρωση κλασικών διατάξεων για την προσωπική ελευθερία, την προσωπική ασφάλεια και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Οι ρυθμίσεις αυτές αποτύπωναν το δισταγμό του συντακτικού νομοθέτη να υιοθετήσει λύσεις σύμφωνες με το πνεύμα μίας σύγχρονης κοινωνίας.

Προτείνουμε ακόμη την κατοχύρωση νέων δικαιωμάτων - όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, την προστασία του προσώπου από βιοϊατρικούς πειραματισμούς, το δικαίωμα στο περιβάλλον καθώς και μείζονες εγγυήσεις για τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο καλείται να παίξει σημαντικό ρόλο. Ο ευρωπαϊκός συνταγματικός πολιτισμός, στον οποίο ανήκουμε, αναδεικνύει τα τελευταία χρόνια τα νέα αυτά δικαιώματα προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι και να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι προκλήσεις της εποχής. Απέναντι σε νέες εξουσίες χρειάζονται νέες δυνατότητες ελέγχου και εξισορρόπησης συμφερόντων.

Εκτός από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο προβλέπεται, όπου κρίνεται αναγκαίο, η σύσταση ανεξάρτητων δημόσιων αρχών. Πρόκειται για ένα νέο θεσμό που δημιούργησαν οι νέες συνθήκες και η ανάγκη αυξημένης προστασίας του πολίτη. Ο Συνήγορος του Πολίτη προορίζεται να αποτελέσει ασπίδα προστασίας για κάθε πολίτη. Και γενικότερα, διασφαλίζεται το καθεστώς προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των αρχών αυτών.

Τέλος ένα σημαντικό πρόβλημα της σημερινής κοινωνίας μας είναι η σχέση της προς το φυσικό περιβάλλον και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος που ζούμε. Οι γενικές αρχές που θα διέπουν την πολιτική μας, πρέπει να κατοχυρωθούν και να είναι ευρύτερα αποδεκτές. Αναφέρομαι ιδίως στα θέματα χρήσεων γης και χωροταξίας.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δημοκρατία* έχει ως κύριο μέλημά της να αναζωογονεί τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς.

Στην Πρόταση προβάλλονται νέοι όροι για την αποτελεσματική λειτουργία της Βουλής. Αντίβαρο στην ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας είναι η αναβάθμιση του ρόλου της Λαϊκής Αντιπροσωπείας. Αναβάθμιση, στο πεδίο τόσο του νομοθετικού έργου όσο και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η κρίση του κοινοβουλευτισμού δεν αντιμετωπίζεται με αφορισμούς. Αυτό μας διδάσκει η διεθνής εμπειρία. Δεν αντιμετωπίζεται επίσης με προσπάθειες επανόδου σε ένα κοινοβούλιο προυχόντων, του οποίου γνώρισμα ήταν οι προσωπικοί ανταγωνισμοί, οι ρητορικές αναμετρήσεις και η ανταπόκριση σε πελατειακά αιτήματα. Το Κοινοβούλιο σήμερα αποκτά κύρος όταν συγκεντρώνει και αναμεταδίδει πληροφόρηση, όταν υποβοηθεί τον κοινωνικό διάλογο, όταν επικεντρώνεται στα πολιτικά ουσιώδη. Σ' αυτό θα συντείνει η κατανομή της επεξεργασίας και ψήφησης των νομοσχεδίων μεταξύ των Επιτροπών και της Ολομέλειας καθώς και οι ρυθμίσεις για την εισαγωγή και συζήτηση του προϋπολογισμού. Η οργάνωση του Κοινοβουλίου με σύγχρονους όρους είναι το κλειδί για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των εξουσιών και την εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Είναι μονόδρομος για την επιβεβαίωση της πραγματικής και διαχρονικής αξίας της δημοκρατίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διατηρεί το ρυθμιστικό του ρόλο, όπως προσδιορίσθηκε με την αναθεώρηση

του 1986. Η θέση του απεμπλέκεται πάντως από τριβές και εντάσεις που μπορεί να σκιάζουν το πολιτικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, η εκλογή του αποσυνδέεται από το ενδεχόμενο πρόωρης διάλυσης της Βουλής. Έτσι αποφεύγουμε δυσλειτουργίες άσχετες με το πρόσωπο και το κύρος του Προέδρου της Δημοκρατίας. Έτσι αποφεύγουμε αρνητικές συνέπειες στην πορεία υλοποίησης του Κυβερνητικού έργου και διασφαλίζουμε την κυβερνητική αποτελεσματικότητα ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας. Άλλωστε η προσφυγή σε εκλογές δεν δικαιολογείται με το ισχύον πλαίσιο αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μένει βέβαια να αναζητήσουμε όλοι καλόπιστα την πρόσφορη λύση γι' αυτό το ζήτημα. Η πολιτική μας ζωή έχει άλλωστε κατακτήσει το επίπεδο ωριμότητας, που επιτρέπει και καθιστά ευπρόσδεκτη μία ανάλογη καινοτομία.

Μία σύγχρονη Πολιτεία εμπνέεται από την διαφανή λειτουργία του πολιτικού συστήματος.

Ο στόχος αυτός, που ενδιαφέρει και συγκινεί κάθε πολίτη, διαχέεται σε πολλά σημεία της Πρότασης. Η επίτευξή του αποτελεί όρο για την επιβίωση και την ευρωστία της Δημοκρατίας μας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδουμε στην διαφανή διαχείριση και τον αποτελεσματικό έλεγχο των οικονομικών των κομμάτων και των εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών. Η σημασία της απόφασης αυτής είναι πρόδηλη. Στις προθέσεις μας ανήκει να θεσπίσουμε πιο αποτελεσματικά μέτρα στην ευαίσθητη αυτή περιοχή. Οι σύγχρονες οικονομικές δραστηριότητες του Κράτους καθιστούν επίσης αναγκαία την εκ νέου ρύθμιση των εκλογικών

κωλυμάτων, ώστε να αντιμετωπισθεί κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης δημόσιας θέσης για την προετοιμασία της εκλογής.

Ο καθορισμός του εκλογικού συστήματος θα παύσει να είναι αντικείμενο αιφνιδιασμών της κυβερνητικής πλειοψηφίας για την εξυπηρέτηση του συμφέροντός της. Οι όροι του πολιτικού παιχνιδιού σε μία κρίσιμη στιγμή του θα είναι εκ των προτέρων καθαροί. Το εκλογικό σύστημα θα ισχύει για τις μεθεπόμενες βουλευτικές εκλογές. Ο θεσμός της ποινικής ευθύνης των υπουργών αναμορφώνεται με όρους που αρμόζουν σε μία δικαιοκρατούμενη πολιτεία.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δικαιοσύνη* εξοπλίζει τη δικαστική ανεξαρτησία με πρόσθετες εγγυήσεις.

Η ανεξαρτησία του δικαστή απειλείται όχι μόνον από παρεμβάσεις της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας. Απειλείται και από παρεμβάσεις των κατά βαθμό ανωτέρων του. Γι' αυτό επιβάλλεται και η θωράκιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η προστασία του ελεύθερου φρονήματος των δικαστών αποτελεί για όλους μας μέλημα ιδιαίτερης σημασίας. Η Πρόταση έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι ορισμένες επιλογές του Συντάγματος αποτέλεσαν συχνά, κατά την εικοσαετή εφαρμογή του, αντικείμενο έντονης κριτικής και προκάλεσαν πολλά προβλήματα. Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για μία ριζική τομή.

Με τις νέες ρυθμίσεις προτείνουμε πρόσφορες εγγυήσεις για την αμερόληπτη και αξιοκρατική επιλογή των μελών των Προεδρείων

των ανωτάτων δικαστηρίων. Επίσης με τη νέα σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου ενισχύεται ουσιαστικά η εσωτερική ανεξαρτησία των δικαστών. Βασικός στόχος μας είναι να επιτελούν οι δικαστές την αποστολή τους πραγματικά αδέσμευτοι. Ιδιαίτερη μέριμνα επιδεικνύεται, τέλος, για την ορθολογικότερη οργάνωση της δικαιοσύνης.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από το ιδανικό της αξιοκρατίας και τη σύγχρονη αντίληψη για την εξυπηρέτηση του πολίτη νοιάζεται διαρκώς για τη λειτουργία της *Διοίκησης*.

Σταθερός στόχος μας είναι η περαιτέρω ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η ορθολογική αποκέντρωση της κρατικής διοίκησης. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Περιφερειακή Διοίκηση πρέπει να συναρθώνονται σε ένα σύστημα με βασικούς άξονες την ενδυνάμωση της τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας και την αποκέντρωση του κράτους. Πρέπει επιτέλους να πατάξουμε το υδροκέφαλο κράτος και να αποκτήσουμε μία διοίκηση παραγωγική που ενδιαφέρεται για την ισόρροπη ανάπτυξη όλης της χώρας. Μία διοίκηση κοντά στον πολίτη και για τον πολίτη.

Με τη συνταγματική επένδυση του πετυχημένου ν. 2190/94 για τις προσλήψεις στο δημόσιο και την επέκτασή του στο δημόσιο τομέα εξαλείφονται οι χρόνιες πληγές της ευνοιοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων. Οι πολίτες θα έχουν πρόσβαση στη διοίκηση και τον δημόσιο τομέα με κριτήριο τη γνώση και τις δεξιότητές τους. Η αναγωγή του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη στο Σύνταγμα θα συμβάλλει στην εμπέδωση της

εμπιστοσύνης του πολίτη και την ουσιαστικοποίηση του κράτους δικαίου.

Η Πρότασή μας έλαβε υπόψη τις επεξεργασίες και την Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Θεωρούμε πολύτιμο κεκτημένο τη συμφωνία των πολιτικών δυνάμεων σε μείζονες επιλογές για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών και της πολιτικής μας ζωής. Τα πορίσματά της αποτελούν άλλωστε τη βάση της Πρότασης που έχω τη τιμή να σας παρουσιάσω.

Η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος είναι σύμφωνα με το Σύνταγμα μας στην πρώτη της φάση μια ανοιχτή διαδικασία. Πέρα από τις προτάσεις που ήδη υποβλήθηκαν μπορούν να εξετασθούν και άλλες προτάσεις. Επιδιώξή μας η συζήτηση για το νέο Σύνταγμα να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη, να θίξει όλα τα θέματα, τα οποία θεωρούνται ως σημαντικά. Ο χρόνος είναι κατάλληλος για ένα νηφάλιο διάλογο που θα προδιαγράψει το πλαίσιο για την επεξεργασία του νέου Συντάγματος. Η συζήτηση για την αναθεώρηση άνοιξε σε μια συγκυρία που είχε ως υπόβαθρο την κρίση του πολιτικού συστήματος. Θα ήταν βασικό πολιτικό λάθος, εάν θεωρούσαμε ως εστία της κρίσης τις αδυναμίες του Συντάγματος. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με αποπροσανατολισμό της δημόσιας συζήτησης για την αναβάθμιση της πολιτικής ζωής και της λειτουργίας των θεσμών. Θα είναι όμως παράλειψη αν δεν αξιοποιήσουμε τις διαδικασίες της αναθεώρησης για να εμπλουτίσουμε τη Δημοκρατία εξοπλίζοντας τη χώρα με ένα σύγχρονο Σύνταγμα.

Η απόφασή μας να μετέχουμε στις ανακατατάξεις της νέας Διεθνούς και κυρίως Ευρωπαϊκής πραγματικότητας στην αυγή του επόμενου αιώνα, μας υποχρεώνει να εξετάσουμε προσεκτικά και να συναποφασίσουμε υπεύθυνα τη νέα κοινωνική-πολιτική οργάνωση της χώρας. Η πρότασή μας κινείται σ' αυτή την κατεύθυνση. Θα ήταν μια θετική στιγμή για την Ελληνική Δημοκρατία αν σ' αυτό το δρόμο συναντηθούμε όλοι μαζί λαός και πολιτικές δυνάμεις. Αν επιδιώξουμε όλοι μαζί ένα Συνταγματικό πλαίσιο για μια πολιτεία σύγχρονη, ισχυρή, ικανή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της εποχής.

**ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ**

**ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ**

Αθήνα, 11 Ιουνίου 1997

Με αίσθηση ιστορικής ευθύνης το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατέθεσε στη Λαϊκή Αντιπροσωπεία την Πρότασή του για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όπως εξαγγείλαμε στις Προγραμματικές Δηλώσεις της Κυβέρνησης, με την πρωτοβουλία μας επιδιώκουμε να εξοπλίσουμε την Ελλάδα με ένα νέο Σύνταγμα που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής μας ~~για να την οδηγήσουμε στον επόμενο αιώνα~~. Η Πρόταση αποτελεί κορυφαία στιγμή για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και της Πολιτείας και κινείται στο πνεύμα της λαϊκής εντολής της 22ας Σεπτεμβρίου 1996. *Η πρόταση που υποβάλλεται έχει ως βάση την πρόταση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του 1996 εμψυχωμένη με νέα στοιχεία.*

Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος της πολιτείας, είναι το περίγραμμα της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης ενός λαού. Η αναθεώρησή του πρέπει να σχεδιάζεται με μακρόπνοη προοπτική. Και πρέπει να γίνεται με επίγνωση των αναγκών του παρόντος και των προκλήσεων του μέλλοντος. ~~μίας ανοικτής δημοκρατίας στην διεθνή κοινωνία~~. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι κάθε Σύνταγμα προσδιορίζει την βούληση του λαού για το πώς θέλει να αποφασίζει και για το πώς θέλει να ζήσει, ~~για το πως ο ίδιος θέλει να αποφασίζει~~. Και γι' αυτό ~~το~~ Σύνταγμα πρέπει να συμπυκνώνει την ιστορική και κοινωνική συνείδηση για το χθες, το σήμερα και το αύριο της χώρας. Μ' αυτή την έννοια η ώριμη ανάγκη να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για αναθεώρηση του Συντάγματος δεν θα πρέπει να μας οδηγήσει σε πλειοδοσία προτάσεων που θα αποδυναμώσουν την αξία της πρότασης και την ουσία της συνταγματικής αναθεώρησης. Είναι κοινή υπόθεση των μελών αυτής της Βουλής όπως και της επόμενης να διαφυλάξουμε το

*το άνωτερό
συνέχεια της
πρότασης
του Μαρτίου
1995 και*

κύρος του υπέρτατου κανόνα της πολιτειακής μας συγκρότησης με την προσεκτική προσαρμογή του.

Το Σύνταγμα του 1975 και η αναθεώρηση που έγινε το 1986 έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στους θεσμούς. Βασικός στόχος τους ήταν να διασφαλίσουν την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και να εγγυηθούν την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών μίας Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η προσοχή του Συντάγματος επικεντρώθηκε έτσι κυρίως στο πολίτευμα. Η στάση αυτή εκφράζει τις αντιλήψεις εκείνης της εποχής. Το Σύνταγμα του '75 λειτούργησε ικανοποιητικά σε επίπεδο σεβασμού των νομικών κανόνων που θέσπισε. Συν τω χρόνω όμως διαφάνηκε η αδυναμία να επιβληθούν οι ιδέες και αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας. Αποτέλεσμα να συνεχίσουν να κυριαρχούν λογικές όπως αυτή της νομής της εξουσίας ή του κομματισμού, αλλά και να ενταθούν φαινόμενα όπως αυτό της κρίσης της αντιπροσώπευσης. Το Σύνταγμα του '75 άφησε ανέπαφες τις δομές του πελατειακού κράτους στις κυψέλες του οποίου αναπαράγεται η αδιαφάνεια και η αναξιοκρατία με συνακόλουθη την απαξίωση της πολιτικής πράξης. Έτσι πολλές φορές στην πολιτική πραγματικότητα της μεταπολίτευσης αναπτύχθηκαν εκφυλιστικά φαινόμενα που οι ρυθμίσεις του Συντάγματος δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν ή τουλάχιστον να περιορίσουν. Γι' αυτό θεωρούμε πως το Σύνταγμα παραμένει αποκομμένο από πολλά σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Η αναντιστοιχία με την πραγματικότητα είναι ακόμη μεγαλύτερη, εάν λάβουμε υπόψη μας τα αδιέξοδα των δυτικών κοινωνιών - την ανεργία, την αποπολιτικοποίηση, την αδιαφορία, τον ατομισμό - αλλά και τις

αναζητήσεις των κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση του διπολισμού. Θα πρέπει ωστόσο να συμφωνήσουμε πως η συνταγματική αναθεώρηση δεν προσφέρεται ως μέθοδος συγκάλυψης της συλλογικής μας ευθύνης να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες ~~και να μεταθέσουμε την αιτία των προβλημάτων στις συνταγματικές ρυθμίσεις~~. Είναι όμως η αναθεώρηση ^{μέσω} ~~έναν~~ τρόπο να κατοχυρώσουμε και να επικυρώσουμε την πολιτική μας βούληση για μια κοινωνία πιο ανθρώπινη, πιο δίκαιη, για μια συνεκτική κοινωνία αλληλεγγύης που απελευθερώνει και αναδεικνύει τις ζωντανές δυνάμεις της χώρας.

Ήρθε η ώρα να αναδείξουμε το όραμα της κοινωνικής και πολιτικής μας οργάνωσης για τις επόμενες δεκαετίες. Ήρθε η ώρα να τονίσουμε την επιδίωξη για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, για την ισχυροποίηση της κοινωνίας, της αυτονομίας και της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη. Ήρθε η ώρα να κατανοήσουμε την Πολιτεία όχι μόνο ως εγγυητή αλλά και ως οργανωτή της ελευθερίας. Ήρθε η ώρα να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη και δημιουργική συμμετοχή της χώρας μας στη διεθνή κοινωνία. Η πρόκληση του ~~οιζικού~~ εκσυγχρονισμού των θεσμών, για να ανταποκριθούμε στο κοινό όραμα των λαών της Ευρώπης, βρίσκεται στο επίκεντρο και αποτελεί την καρδιά της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας μας. Επιδίωξή μας είναι ένα Σύνταγμα εκσυγχρονισμού, Σύνταγμα που διαγράφει το πλαίσιο της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, που θέλουμε για τον τόπο μας την αυγή του επόμενου αιώνα,

Σύνταγμα μιας χώρας που μπορεί και θέλει να συμμετάσχει στις διεθνείς ανακατατάξεις.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από την *Ελευθερία* έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του.

Την εποχή μας σφραγίζει η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η προσωπική ελευθερία σε όλες τις εκφράσεις τους απειλούνται από πρωτόγνωρους κινδύνους και νέα κέντρα εξουσίας. Η βαθιά αυτή τομή συντελείται μάλιστα τη στιγμή που ανοίγονται μπροστά μας νέες εκρηκτικές δυνατότητες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθένα μας. Πρέπει λοιπόν, χωρίς μεμψιμοιρίες, να υποδεχθούμε τις σύγχρονες τάσεις για την ενδυνάμωση της ελευθερίας και τον εμπλουτισμό του κράτους δικαίου. Πρέπει να ανανεώσουμε και να διευρύνουμε τις συνταγματικές εγγυήσεις για την πραγμάτωση της ελευθερίας του πολίτη.

Το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθιερώνει το Σύνταγμά μας συνέβαλε στην φιλελευθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μας. Αγγίζει όμως ήδη τα όριά του. Στην ηλεκτρονική κοινωνία της πληροφορίας που ζούμε δεν αρκούν πλέον οι παραδοσιακές εγγυήσεις της ελευθερίας μας. Την πραγματικότητα αυτή τη βιώνουμε καθημερινά. Γι' αυτό προτείνουμε την τροποποίηση και τη συμπλήρωση κλασικών διατάξεων για την προσωπική ελευθερία, την προσωπική ασφάλεια και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Οι ρυθμίσεις αυτές

αποτύπωναν το δισταγμό του συντακτικού νομοθέτη να υιοθετήσει λύσεις σύμφωνες με το πνεύμα μίας σύγχρονης κοινωνίας.

Προτείνουμε ακόμη την κατοχύρωση νέων δικαιωμάτων - όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, [✓]την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, [✓]την προστασία του προσώπου από βιοϊατρικούς πειραματισμούς, το δικαίωμα στο περιβάλλον καθώς και μείζονες εγγυήσεις για τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο καλείται να παίξει σημαντικό ρόλο. Ο ευρωπαϊκός συνταγματικός πολιτισμός, στον οποίο ανήκουμε, αναδεικνύει τα τελευταία χρόνια τα νέα αυτά δικαιώματα προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι και να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι προκλήσεις της εποχής. Απέναντι σε νέες εξουσίες χρειάζονται νέες δυνατότητες ελέγχου και εξισορρόπησης συμφερόντων.

Εκτός από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο προβλέπεται, όπου κρίνεται αναγκαίο, η σύσταση ανεξάρτητων δημόσιων αρχών. Πρόκειται για ένα νέο θεσμό που δημιούργησαν οι νέες συνθήκες και η ανάγκη αυξημένης προστασίας του πολίτη. Ο Συνήγορος του Πολίτη προορίζεται να αποτελέσει ασπίδα προστασίας για κάθε πολίτη. Και γενικότερα, διασφαλίζεται το καθεστώς προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των αρχών αυτών.

Τέλος ένα σημαντικό πρόβλημα της σημερινής κοινωνίας μας είναι η σχέση της προς το φυσικό περιβάλλον και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος που ζούμε. Οι γενικές αρχές που θα διέπουν την

πολιτική μας, πρέπει να κατοχυρωθούν και να είναι ευρύτερα αποδεκτές. Αναφέρομαι ιδίως στα θέματα χρήσεων γης και χωροταξίας.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δημοκρατία* έχει ως κύριο μέλημά της να αναζωογονεί τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς.

Στην Πρόταση προβάλλονται νέοι όροι για την αποτελεσματική λειτουργία της Βουλής. Αντίβαρο στην ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας είναι η αναβάθμιση του ρόλου της Λαϊκής Αντιπροσωπείας. Αναβάθμιση, στο πεδίο τόσο του νομοθετικού έργου όσο και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η κρίση του κοινοβουλευτισμού δεν αντιμετωπίζεται με αφορισμούς. Αυτό μας διδάσκει η διεθνής εμπειρία. Δεν αντιμετωπίζεται επίσης με προσπάθειες επανόδου σε ένα κοινοβούλιο προυχόντων, του οποίου γνώρισμα ήταν οι προσωπικοί ανταγωνισμοί, οι ρητορικές αναμετρήσεις και η ανταπόκριση σε πελατειακά αιτήματα. Το Κοινοβούλιο σήμερα αποκτά κύρος όταν συγκεντρώνει και αναμεταδίδει πληροφόρηση, όταν υποβοηθεί τον κοινωνικό διάλογο, όταν επικεντρώνεται στα πολιτικά ουσιώδη. Σ' αυτό θα συντείνει η κατανομή της επεξεργασίας και ψήφισης των νομοσχεδίων μεταξύ των Επιτροπών και της Ολομέλειας καθώς και οι ρυθμίσεις για την εισαγωγή και συζήτηση του προϋπολογισμού. Η οργάνωση του Κοινοβουλίου με σύγχρονους όρους είναι το κλειδί για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των εξουσιών και την εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού

συστήματος. Είναι μονόδρομος για την επιβεβαίωση της πραγματικής και διαχρονικής αξίας της δημοκρατίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διατηρεί το ρυθμιστικό του ρόλο, όπως προσδιορίστηκε με την αναθεώρηση του 1986. Η θέση του απεμπλέκεται πάντως από τριβές και εντάσεις που μπορεί να σκιάζουν το πολιτικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, η εκλογή του αποσυνδέεται από το ενδεχόμενο πρόωρης διάλυσης της Βουλής. Έτσι αποφεύγουμε δυσλειτουργίες άσχετες με το πρόσωπο και το κύρος του Προέδρου της Δημοκρατίας. Έτσι αποφεύγουμε αρνητικές συνέπειες στην πορεία υλοποίησης του Κυβερνητικού έργου και διασφαλίζουμε την κυβερνητική αποτελεσματικότητα ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας. Άλλωστε η προσφυγή σε εκλογές δεν δικαιολογείται με το ισχύον πλαίσιο αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μένει βέβαια να αναζητήσουμε όλοι καλόπιστα την πρόσφορη λύση γι' αυτό το ζήτημα. Η πολιτική μας ζωή έχει άλλωστε κατακτήσει το επίπεδο ωριμότητας, που επιτρέπει και καθιστά ευπρόσδεκτη μία ανάλογη καινοτομία.

Μία σύγχρονη Πολιτεία εμπνέεται από την διαφανή λειτουργία του πολιτικού συστήματος.

Ο στόχος αυτός, που ενδιαφέρει και συγκινεί κάθε πολίτη, διαχέεται σε πολλά σημεία της Πρότασης. Η επίτευξή του αποτελεί όρο για την επιβίωση και την ευρωστία της Δημοκρατίας μας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδουμε στην διαφανή διαχείριση και τον αποτελεσματικό έλεγχο των οικονομικών των κομμάτων και των

εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών. Η σημασία της απόφασης αυτής είναι πρόδηλη. Στις προθέσεις μας ανήκει να θεσπίσουμε πιο αποτελεσματικά μέτρα στην ευαίσθητη αυτή περιοχή. Οι σύγχρονες οικονομικές δραστηριότητες του Κράτους καθιστούν επίσης αναγκαία την εκ νέου ρύθμιση των εκλογικών κωλυμάτων, ώστε να αντιμετωπισθεί κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης δημόσιας θέσης για την προετοιμασία της εκλογής.

Ο καθορισμός του εκλογικού συστήματος θα παύσει να είναι αντικείμενο αιφνιδιασμών της κυβερνητικής πλειοψηφίας για την εξυπηρέτηση του συμφέροντός της. Οι όροι του πολιτικού παιχνιδιού σε μία κρίσιμη στιγμή του θα είναι εκ των προτέρων καθαροί. Το εκλογικό σύστημα θα ισχύει για τις μεθεπόμενες βουλευτικές εκλογές. Ο θεσμός της ποινικής ευθύνης των υπουργών αναμορφώνεται με όρους που αρμόζουν σε μία δικαιοκρατούμενη πολιτεία.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δικαιοσύνη* εξοπλίζει τη δικαστική ανεξαρτησία με πρόσθετες εγγυήσεις.

Η ανεξαρτησία του δικαστή απειλείται όχι μόνον από παρεμβάσεις της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας. Απειλείται και από παρεμβάσεις των κατά βαθμό ανωτέρων του. Γι' αυτό επιβάλλεται και η θωράκιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η προστασία του ελεύθερου φρονήματος των δικαστών αποτελεί για όλους μας μέλημα ιδιαίτερης σημασίας. Η Πρόταση έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι ορισμένες επιλογές του Συντάγματος αποτέλεσαν συχνά, κατά την εικοσαετή εφαρμογή του, αντικείμενο

έντονης κριτικής και προκάλεσαν πολλά προβλήματα. Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για μία ριζική τομή.

Με τις νέες ρυθμίσεις προτείνουμε πρόσφορες εγγυήσεις για την αμερόληπτη και αξιοκρατική επιλογή των μελών των Προεδρείων των ανωτάτων δικαστηρίων. Επίσης με τη νέα σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου ενισχύεται ουσιαστικά η εσωτερική ανεξαρτησία των δικαστών. Βασικός στόχος μας είναι να επιτελούν οι δικαστές την αποστολή τους πραγματικά αδέσμευτοι. Ιδιαίτερη μέριμνα επιδεικνύεται, τέλος, για την ορθολογικότερη οργάνωση της δικαιοσύνης.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από το ιδανικό της αξιοκρατίας και τη σύγχρονη αντίληψη για την εξυπηρέτηση του πολίτη νοιάζεται διαρκώς για τη λειτουργία της *Διοίκησης*.

Σταθερός στόχος μας είναι η περαιτέρω ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η ορθολογική αποκέντρωση της κρατικής διοίκησης. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Περιφερειακή Διοίκηση πρέπει να συναρθρώνονται σε ένα σύστημα με βασικούς άξονες την ενδυνάμωση της τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας και την αποκέντρωση του κράτους. Πρέπει επιτέλους να πατάξουμε το υδροκέφαλο κράτος και να αποκτήσουμε μία διοίκηση παραγωγική που ενδιαφέρεται για την ισόρροπη ανάπτυξη όλης της χώρας. Μία διοίκηση κοντά στον πολίτη και για τον πολίτη.

Με τη συνταγματική επένδυση του πετυχημένου ν. 2190/94 για τις προσλήψεις στο δημόσιο και την επέκτασή του στο δημόσιο τομέα εξαλείφονται οι χρόνιες πληγές της ευνοιοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων. Οι πολίτες θα έχουν πρόσβαση στη διοίκηση και τον δημόσιο τομέα με κριτήριο τη γνώση και τις δεξιότητές τους. Η αναγωγή του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη στο Σύνταγμα θα συμβάλλει στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης του πολίτη και την ουσιαστικοποίηση του κράτους δικαίου.

Η Πρότασή μας έλαβε υπόψη τις επεξεργασίες και την Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Θεωρούμε πολύτιμο κεκτημένο τη συμφωνία των πολιτικών δυνάμεων σε μείζονες επιλογές για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών και της πολιτικής μας ζωής. Τα πορίσματά της αποτελούν άλλωστε τη βάση της Πρότασης που έχω τη τιμή να σας παρουσιάσω.

Η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος είναι σύμφωνα με το Σύνταγμα μας στην πρώτη της φάση μια ανοιχτή διαδικασία. Πέρα από τις προτάσεις που ήδη υποβλήθηκαν μπορούν να εξετασθούν και άλλες προτάσεις. Επιδίωξή μας η συζήτηση για το νέο Σύνταγμα να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη, να θίξει όλα τα θέματα, τα οποία θεωρούνται ως σημαντικά. Ο χρόνος είναι κατάλληλος για ένα νηφάλιο διάλογο που θα προδιαγράψει το πλαίσιο για την επεξεργασία του νέου Συντάγματος. Η συζήτηση για την αναθεώρηση άνοιξε σε μια συγκυρία που είχε ως υπόβαθρο την κρίση του πολιτικού συστήματος. Θα ήταν βασικό

πολιτικό λάθος, εάν θεωρούσαμε ως εστία της κρίσης τις αδυναμίες του Συντάγματος. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με αποπροσανατολισμό της δημόσιας συζήτησης για την αναβάθμιση της πολιτικής ζωής και της λειτουργίας των θεσμών. Θα είναι όμως παράλειψη αν δεν αξιοποιήσουμε τις διαδικασίες της αναθεώρησης για να εμπλουτίσουμε τη Δημοκρατία εξοπλίζοντας τη χώρα με ένα σύγχρονο Σύνταγμα.

Η απόφασή μας να μετέχουμε στις ανακατατάξεις της νέας Διεθνούς και κυρίως Ευρωπαϊκής πραγματικότητας στην αυγή του επόμενου αιώνα, μας υποχρεώνει να εξετάσουμε προσεκτικά και να συναποφασίσουμε υπεύθυνα τη νέα κοινωνική-πολιτική οργάνωση της χώρας. Η πρότασή μας κινείται σ' αυτή την κατεύθυνση. Θα ήταν μια θετική στιγμή για την Ελληνική Δημοκρατία αν σ' αυτό το δρόμο συναντηθούμε όλοι μαζί λαός και πολιτικές δυνάμεις. Αν επιδιώξουμε όλοι μαζί ένα Συνταγματικό πλαίσιο για μια πολιτεία σύγχρονη, ισχυρή, ικανή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της εποχής.

4075

ΘΕΜΑ : Ομιλία για την Αναθεώρηση

Με αίσθηση ιστορικής ευθύνης το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατέθεσε στη Λαϊκή Αντιπροσωπεία την Πρότασή του για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όπως εξαγγείλαμε στις Προγραμματικές Δηλώσεις της Κυβέρνησης, με την πρωτοβουλία μας επιδιώκουμε να εξοπλίσουμε την Ελλάδα με ένα νέο Σύνταγμα που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής μας για να την οδηγήσουμε στον επόμενο αιώνα. Η Πρόταση αποτελεί κορυφαία στιγμή για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και της Πολιτείας. [1]

Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος της πολιτείας, είναι το περίγραμμα της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης ενός λαού. Η αναθεώρησή του πρέπει να σχεδιάζεται με μακρόπνοη προοπτική. Και πρέπει να γίνεται με επίγνωση των αναγκών του παρόντος και των προκλήσεων του μέλλοντος μίας ανοικτής δημοκρατίας στην διεθνή κοινωνία. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι κάθε Σύνταγμα προσδιορίζει την βούληση του λαού για το πώς θέλει να αποφασίζει και για το πώς θέλει να ζήσει. [2]

Το Σύνταγμα του 1975 και η αναθεώρηση που έγινε το 1986 έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στους θεσμούς. Βασικός στόχος τους ήταν να διασφαλίσουν την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και θα εγγυηθούν την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών μίας

Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η προσοχή του Συντάγματος επικεντρώθηκε έτσι κυρίως στο πολίτευμα. Η στάση αυτή εκφράζει τις αντιλήψεις εκείνης της εποχής. Γι' αυτό και το Σύνταγμα παραμένει ακόμη αποκομμένο από πολλά σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Η αναντιστοιχία με την πραγματικότητα είναι ακόμη μεγαλύτερη, εάν λάβουμε υπόψη μας τα αδιέξοδα των δυτικών κοινωνιών - την ανεργία, την αποπολιτικοποίηση, την αδιαφορία, τον ατομισμό - αλλά και τις αναζητήσεις των κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού. Έχει προ πολλού ωριμάσει το αίτημα για ένα Σύνταγμα ανοικτό σε μία πιο ανθρώπινη και δίκαιη κοινωνία, για ένα Σύνταγμα που θα δείχνει εμπιστοσύνη στις δυνατότητες της κοινωνίας να αυτοοργανωθεί.

Έρθε η ώρα να αναδείξουμε το όραμα της κοινωνικής και πολιτικής μας οργάνωσης για τις επόμενες δεκαετίες. Έρθε η ώρα να τονίσουμε την επιδίωξη για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, για την ισχυροποίηση της κοινωνίας, της αυτονομίας και της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη. Έρθε η ώρα να κατανοήσουμε την Πολιτεία όχι μόνο ως εγγυητή αλλά και ως οργανωτή της ελευθερίας. Έρθε η ώρα να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη και δημιουργική συμμετοχή της χώρας μας στη διεθνή κοινωνία. Η πρόκληση του ριζικού εκσυγχρονισμού των θεσμών, για να ανταποκριθούμε στο κοινό

όραμα των λαών της Ευρώπης, βρίσκεται στο επίκεντρο και αποτελεί την καρδιά της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας μας. *Ειδικότερα είναι ένα Σύστημα ευσυγχρονισμού, Σύστημα που διαγράφει το ωχραίο της, κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, που δέχουμε για του τρώο μας του αυτή του εαυτού αιώνα, Σύστημα μιας χώρας που μωρεί και δέχει να θυμεί. ταχείας διεθνούς αναμειγνύεται τάξης.*
Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από την Ελευθερία έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του.

Την εποχή μας σφραγίζει η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η προσωπική ελευθερία σε όλες τις εκφράσεις τους απειλούνται από πρωτόγνωρους κινδύνους και νέα κέντρα εξουσίας. Η βαθιά αυτή τομή συντελείται μάλιστα τη στιγμή που ανοίγονται μπροστά μας νέες εκρηκτικές δυνατότητες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθένα μας. Πρέπει λοιπόν, χωρίς μεμψιμοιρίες, να υποδεχθούμε τις σύγχρονες τάσεις για την ενδυνάμωση της ελευθερίας και τον εμπλουτισμό του κράτους δικαίου. Πρέπει να ανανεώσουμε και να διευρύνουμε τις συνταγματικές εγγυήσεις για την πραγμάτωση της ελευθερίας του πολίτη.

Το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθιερώνει το Σύνταγμά μας συνέβαλε στην φιλελευθεροποίηση και τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μας. Αγγίζει όμως ήδη τα όριά του. Στην ηλεκτρονική κοινωνία της πληροφορίας που ζούμε δεν αρκούν πλέον οι παραδοσιακές εγγυήσεις της ελευθερίας μας. Την πραγματικότητα αυτή τη βιώνουμε καθημερινά. Γι' αυτό

προτείνουμε την τροποποίηση και τη συμπλήρωση κλασικών διατάξεων για την προσωπική ελευθερία, την προσωπική ασφάλεια και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Οι ρυθμίσεις αυτές αποτύπωναν το δισταγμό του συντακτικού νομοθέτη να υιοθετήσει λύσεις σύμφωνες με το πνεύμα μίας σύγχρονης κοινωνίας.

Προτείνουμε ακόμη την κατοχύρωση νέων δικαιωμάτων - όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, η προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η προστασία του προσώπου από βιοϊατρικούς πειραματισμούς, το δικαίωμα στο περιβάλλον καθώς και μείζονες εγγυήσεις για τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο καλείται να παίξει σημαντικό ρόλο. Ο ευρωπαϊκός συνταγματικός πολιτισμός, στον οποίο ανήκουμε, αναδεικνύει τα τελευταία χρόνια τα νέα αυτά δικαιώματα προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι και να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι προκλήσεις της εποχής. *Αιώνισσε νέες εφευρέσεις χρειάζονται νέες δυνατότητες έρευνας και εξισορρόωσης συμφε- ρόντων.*

Εκτός από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο

προβλέπεται, όπου κρίνεται αναγκαίο, η σύσταση ανεξάρτητων δημόσιων αρχών. Πρόκειται για ένα νέο θεσμό που δημιούργησαν οι νέες συνθήκες και η ανάγκη αυξημένης προστασίας του πολίτη. ~~Συγκεκριμένα, προτείνεται η σύσταση ανεξάρτητων αρχών για την προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας και για την πρόσληψη των πολιτών στο δημόσιο.~~ Ο Συνήγορος του Πολίτη προορίζεται να αποτελέσει ασπίδα προστασίας για κάθε πολίτη. Και

1
 10¹ Είναι η σχέση της προς το φυσικό περιβάλλον και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος που ζούμε. Οι γενικές αρχές που θα διέξουν, την πολιτική μας, πρέπει να κατοχυρωθούν και να είναι ευρύτερα σεβαστές. Αναφέρονται επίσης στα θέματα χρήσεων

γενικότερα, διασφαλίζεται το καθεστώς προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των αρχών αυτών.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από τη Δημοκρατία

έχει ως κύριο μέλημά της να αναζωογονεί τους
κοινοβουλευτικούς θεσμούς.

Στην Πρόταση προβάλλονται νέοι όροι για την αποτελεσματική λειτουργία της Βουλής. Αντίβαρο στην ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας είναι η αναβάθμιση του ρόλου της Λαϊκής Αντιπροσωπείας. Αναβάθμιση, στο πεδίο τόσο του νομοθετικού έργου όσο και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η κρίση του κοινοβουλευτισμού ~~δεν μπορεί να λειτουργεί ως άλλοθι~~ και δεν αντιμετωπίζεται με αφορισμούς. Αυτό μας διδάσκει η διεθνής εμπειρία. Η οργάνωση του Κοινοβουλίου με σύγχρονους όρους είναι το κλειδί για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των εξουσιών και την εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. ~~Τελικά~~ είναι μονόδρομος για την επιβεβαίωση της πραγματικής και διαχρονικής αξίας της δημοκρατίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διατηρεί το ρυθμιστικό του ρόλο, όπως προσδιορίστηκε με την αναθεώρηση του 1986. Η θέση του απεμπλέκεται πάντως από τριβές και εντάσεις που μπορεί να σκιάζουν το πολιτικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, η εκλογή του αποσυνδέεται από ^{το ευδεχόμενο} τη πρόωγη διάλυση της Βουλής. Έτσι αποφεύγουμε δυσλειτουργίες άσχετες με το

7^ο Δεν ανημερώνεται εώς της με πρωσάδμης εσάνδου σε ένα κοι-
νοβόμιο προχούτων, του σωσίου γνῶρισμα πταν οι προσώτοι αυτα. 5
γυνιοποι, οι ρητοριμὲς αναμετρήσεις και η απανώριση σε μασεταία
αιτήματα. Το κοινοβόμιο σήμερα αλυστα' υἱος όταν συμεντρώει
και αναμεταδίδει ^{η προχούση} εἰς πταν σωβορδεί του κοινωμίου διάφορο, όταν
εἰς μεντρώεται σὰ ωριττία σουσώδη. Γ' οὐτὸ δ' αὖ σοντείνει η V

ατασθαλίη

Εξέγερσας και φύγισ των υποσχεδίων μεταξύ των
Ελλήνων και της Οθωμανίας καθώ και σιροδμίσει
για την εισαγωγή και ουσίωση του αροῦσχορισμού.

[4]

πρόσωπο και το κύρος του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μένει βέβαια να αναζητήσουμε όλοι καλόπιστα την πρόσφορη λύση γι' αυτό το ζήτημα. Η πολιτική μας ζωή έχει άλλωστε κατακτήσει το επίπεδο ωριμότητας, που επιτρέπει και καθιστά ευπρόσδεκτη μία ανάλογη καινοτομία.

Μία σύγχρονη Πολιτεία εμπνέεται από την *διαφανή λειτουργία του πολιτικού συστήματος*.

Ο στόχος αυτός, που ενδιαφέρει και συγκινεί κάθε πολίτη, διαχέεται σε πολλά σημεία της Πρότασης. Η επίτευξή του αποτελεί όρο για την επιβίωση και την ευρωστία της Δημοκρατίας μας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδουμε στην διαφανή διαχείριση και τον αποτελεσματικό έλεγχο των οικονομικών των κομμάτων και των εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών. Η σημασία της απόφασης αυτής είναι πρόδηλη. Στις προθέσεις μας ανήκει να θεσπίσουμε πιο αποτελεσματικά μέτρα στην ευαίσθητη αυτή περιοχή. ~~Ει' αυτό προτείνουμε η υπέρβαση των εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών να επιφέρει την έκπτωση από το αξίωμά τους.~~ Οι σύγχρονες οικονομικές δραστηριότητες του Κράτους καθιστούν επίσης αναγκαία την εκνέου ρύθμιση των εκλογικών κωλυμάτων, ώστε να αντιμετωπισθεί κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης δημόσιας θέσης για την προετοιμασία της εκλογής.

Ο καθορισμός του εκλογικού συστήματος θα παύσει ^{απαιτούμενο αιγυπτιακών} να είναι ~~προνόμιο~~ της κυβερνητικής πλειοψηφίας για την εξυπηρέτηση του συμφέροντός της. Οι όροι του πολιτικού ^{Ευ των ωροσέρων} παιχνιδιού σε μία κρίσιμη στιγμή του θα είναι ~~πια~~ καθαροί. Ο ^{το εμψυχο} θεσμός της ποινικής ευθύνης των υπουργών αναμορφώνεται με ^{ουσιμα} ^{δα ισχυρι} ^{για τις} ^{μεθυσό-} ^{μενες βου-} ^{λευτικές} ^{εργασίες.} ^{εργασίες.} όρους που αρμόζουν σε μία δικαιοκρατούμενη πολιτεία.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από τη Δικαιοσύνη εξοπλίζει τη δικαστική ανεξαρτησία με πρόσθετες εγγυήσεις.

Η ανεξαρτησία του δικαστή απειλείται όχι μόνον από παρεμβάσεις της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας. Απειλείται και από παρεμβάσεις των κατά βαθμό ανωτέρων του. Γι' αυτό επιβάλλεται και η θωράκιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η προστασία του ελεύθερου φρονήματος των δικαστών αποτελεί για όλους μας μέλημα ιδιαίτερης σημασίας. Η Πρόταση έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι ορισμένες επιλογές του Συντάγματος αποτέλεσαν συχνά, κατά την εικοσαετή εφαρμογή του, αντικείμενο έντονης κριτικής και προκάλεσαν πολλά προβλήματα. Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για μία ριζική τομή.

Με τις νέες ρυθμίσεις προτείνουμε πρόσφορες εγγυήσεις για την αμερόληπτη και αξιοκρατική επιλογή των μελών των Προεδρείων των ανωτάτων δικαστηρίων. Επίσης με τη νέα

σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου ενισχύεται ουσιαστικά η εσωτερική ανεξαρτησία των δικαστών. Βασικός στόχος μας είναι να επιτελούν οι δικαστές την αποστολή τους πραγματικά αδέσμευτοι. Ιδιαίτερη μέριμνα επιδεικνύεται, τέλος, για την ορθολογικότερη οργάνωση της δικαιοσύνης.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από το ιδανικό της αξιοκρατίας και τη σύγχρονη αντίληψη για την εξυπηρέτηση του πολίτη νοιάζεται διαρκώς για τη λειτουργία της *Διοίκησης*.

Σταθερός στόχος μας είναι η περαιτέρω ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η ορθολογική αποκέντρωση της κρατικής διοίκησης. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Περιφερειακή Διοίκηση πρέπει να συναρθρώνονται σε ένα σύστημα με βασικούς άξονες την ενδυνάμωση της τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας και την αποκέντρωση του κράτους. Πρέπει επιτέλους να πατάξουμε το υδροκέφαλο κράτος και να αποκτήσουμε μία διοίκηση παραγωγική. Μία διοίκηση κοντά στον πολίτη και για τον πολίτη.

Με τη συνταγματική επένδυση του πετυχημένου ν. 2190/94 για τις προσλήψεις στο δημόσιο και την επέκτασή του στο δημόσιο τομέα εξαλείφονται οι χρόνιες πληγές της ευνοιοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων. Οι πολίτες θα έχουν πρόσβαση στη διοίκηση και τον δημόσιο τομέα με κριτήριο τη γνώση και τις

δεξιότητές τους. Η αναγωγή του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη στο Σύνταγμα θα συμβάλλει στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης του πολίτη και την ουσιαστικοποίηση του κράτους δικαίου.

Η Πρότασή μας έλαβε υπόψη τις επεξεργασίες και την Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Θεωρούμε πολύτιμο κεκτημένο τη συμφωνία των πολιτικών δυνάμεων σε μείζονες επιλογές για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών και της πολιτικής μας ζωής. Τα πορίσματά της αποτελούν άλλωστε τη βάση της Πρότασης που έχω τη τιμή να σας παρουσιάσω. Η στιγμή είναι κατάλληλη, στο κατώφλι του αιώνα που έρχεται να προχωρήσουμε στη δημιουργία των προϋποθέσεων και στον προσδιορισμό του ^{συνταγματικού} πλαισίου για ~~την~~ ^{μια ωριμότητα, σύγχρονη, ισχυρή, ικανή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της εποχής.} επεξεργασία του νέου Συντάγματος. Η Πρότασή μας προσφέρεται για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου.

Αθήνα, 5 Ιουνίου 1997

Η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος είναι σύμφωνα με το Σύνταγμα μια σπουδαία της χώρας μια ανοιχτή διαδικασία. Πέρα από τις προτάσεις που ήδη υποβλήθηκαν μπορούν να εξετασθούν και άλλες προτάσεις. Ειδικά όμως η συζήτηση για το νέο Σύνταγμα να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη, να διείσδυσει στα θέματα, τα οποία θεωρούνται ως σημαντικά

[5]

ΑΠΟ ΓΙΩΡΓΟ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ

ΘΕΜΑ : Ομιλία Π/Θ για την Πρόταση Αναθεώρησης του
Συντάγματος

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι

Με αίσθηση ιστορικής ευθύνης το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατέθεσε στη Λαϊκή Αντιπροσωπεία την Πρότασή του για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όπως εξαγγείλαμε στις Προγραμματικές Δηλώσεις, με την πρωτοβουλία μας επιδιώκουμε να διαμορφώσουμε με την ευρύτερη δυνατή συναίνεση το Σύνταγμα της Ελλάδας της νέας εποχής. Η πρόταση αποτελεί κορυφαία στιγμή για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και της πολιτείας ⁴ [και κινείται στο πνεύμα της λαϊκής εντολής της 22ας Σεπτεμβρίου 1996.]

Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος της πολιτείας, είναι το περίγραμμα της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης ενός λαού σε μια χώρα. Η αναθεώρηση του Συντάγματος πρέπει να σχεδιάζεται με ^{ωραιοχρή} μέτρο και ακρίβεια σε ότι αφορά τον προσδιορισμό των περιοχών της πολιτικής πραγματικότητας που πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο των συνταγματικών ρυθμίσεων. Η κάθε παρέμβαση πρέπει να έχει τεκμηριωμένη αιτιολόγηση και μακρόπνοη προοπτική. Η αναθεώρηση πρέπει

να γίνεται με επίγνωση των αναγκών του παρόντος και με τόλμη απέναντι στις προκλήσεις του μέλλοντος, που πρέπει να εξερευνήσουμε, να περιγράψουμε, να φανταστούμε. Στόχος η διαρκής διεύρυνση και εμβάθυνση της δημοκρατίας σε ένα νέο κόσμο που διαρκώς αλλάζει. Δεν πρέπει να ξεχνούμε πως το Σύνταγμα προσδιορίζει τη βούληση του λαού, του κάθε λαού για το πως θέλει να ζήσει, για το πως ο ίδιος θέλει να αποφασίζει. Και γι αυτό το ~~γράμμα του Συντάγματος~~ πρέπει να συμπυκνώνει την ιστορική και κοινωνική συνείδηση για το χθες, το σήμερα και το αύριο της χώρας. Μ'αυτή την έννοια η ώριμη ανάγκη να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για αναθεώρηση του Συντάγματος δεν θα πρέπει να μας οδηγήσει σε πλειοδοσία προτάσεων που θα αποδυναμώσουν την αξία της πρότασης και την ουσία της συνταγματικής αναθεώρησης. Είναι κοινή υπόθεση των μελών αυτής της Βουλής όπως και της επόμενης να διαφυλάξουμε το κύρος του υπέρτατου κανόνα της πολιτειακής μας συγκρότησης. *με την προσευχή (προσάρμοχό του)*

Το Σύνταγμα του 1975 και η αναθεώρηση που έγινε το 1986 έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στους θεσμούς. Βασικός στόχος τους ήταν να διασφαλίσουν την αποκατάσταση και στερέωση της Δημοκρατίας και να εγγυηθούν την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών της Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η προσοχή του Συντάγματος

επικεντρώθηκε κυρίως στο πολίτευμα. Η στάση αυτή εκφράζει τις αντιλήψεις και τις ανάγκες εκείνης της εποχής. ³Το Σύνταγμα του '75 λειτούργησε ικανοποιητικά σε επίπεδο σεβασμού των νομικών κανόνων που θέσπισε. Συν τω χρόνω όμως διαφάνηκε η αδυναμία να επιβληθούν οι ιδέες και αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας. Αποτέλεσμα να ~~εμφανισθούν~~ ^{συνεχίσουν να κυριαρχούν} λογικές όπως αυτή της νομής της εξουσίας ή του κομματισμού, αλλά και να ενταθούν φαινόμενα όπως αυτό της κρίσης της αντιπροσώπευσης. Το Σύνταγμα του '75 άφησε ανέπαφες τις δομές του πελατειακού κράτους στις κυψέλες του οποίου αναπαράγεται η αδιαφάνεια και η αναξιοκρατία με συνακόλουθη την απαξίωση της πολιτικής πράξης. Έτσι πολλές φορές στην πολιτική πραγματικότητα της μεταπολίτευσης αναπτύχθηκαν εκφυλιστικά φαινόμενα που οι ρυθμίσεις του Συντάγματος δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν ή τουλάχιστον να περιορίσουν. Γι' αυτό θεωρούμε πως το Σύνταγμα παραμένει αποκομμένο από πολλά σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Η αναντιστοιχία με την πραγματικότητα είναι ακόμη μεγαλύτερη, εάν λάβουμε υπόψη μας τα αδιέξοδα των δυτικών κοινωνιών - την ανεργία, την αποπολιτικοποίηση, την αδιαφορία, τον ατομισμό - αλλά και τις αναζητήσεις των κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση του διπολισμού. Θα πρέπει ωστόσο να

συμφωνήσουμε πως η συνταγματική αναθεώρηση δεν προσφέρεται ως μέθοδος συγκάλυψης της συλλογικής μας ευθύνης να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες και να μεταθέσουμε την αιτία των προβλημάτων στις συνταγματικές ρυθμίσεις προβλήματα. Είναι όμως η αναθεώρηση ένας τρόπος να κατοχυρώσουμε και να επικυρώσουμε την πολιτική μας βούληση για μια κοινωνία πιο ανθρώπινη, πιο δίκαιη για μια συνεκτική κοινωνία αλληλεγγύης που απελευθερώνει και αναδεικνύει τις ζωντανές δυνάμεις της χώρας.

Στη διετία που πέρασε οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας συμφώνησαν στην ανάγκη αναθεώρησης του Συντάγματος με επί μέρους διαφωνίες σχετικές με το εύρος και το περιεχόμενο της αναθεώρησης.

Αναδείχθηκαν ζητήματα που εξαρτώνται κυρίως από την πολιτική μας βούληση και κατά δεύτερον από τη συνταγματική χαρτογράφησή τους.

Η σχέση χρήματος - πολιτικής, η ποινική ευθύνη των Υπουργών, οι σχέσεις εξουσίας και Μ.Μ.Ε., ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης, η ενδυνάμωση της αυτοδιοίκησης, η προστασία της ιδιωτικής ζωής του πολίτη, η ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη απέναντι στην εξουσία είναι μερικά από τα ζητήματα που η επείγουσα αντιμετώπισή τους αφορά πολιτικές συμφωνίες και κατά δεύτερον συνταγματικές ρυθμίσεις. Η ένταξή τους στο Συνταγματικό

χάρτη σηματοδοτεί τη νέα κατεύθυνση της κοινωνίας και περιγράφει το νέο ηθικό περιεχόμενο της πολιτικής.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Έρθε η ώρα να αναδείξουμε το όραμα της κοινωνικής και πολιτικής μας οργάνωσης για τις επόμενες δεκαετίες. Έρθε η ώρα να τονίσουμε την επιδίωξη για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, για την ισχυροποίηση της κοινωνίας, της αυτονομίας και της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη. Έρθε η ώρα να κατανοήσουμε την Πολιτεία όχι μόνο ως εγγυητή αλλά και ως οργανωτή της ελευθερίας. Έρθε η ώρα να **διασφαλίσουμε** τις προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη και δημιουργική συμμετοχή της χώρας μας στη διεθνή κοινωνία. Η πρόκληση του ριζικού εκσυγχρονισμού των θεσμών, για να ανταποκριθούμε στο κοινό όραμα των λαών της Ευρώπης, βρίσκεται στο επίκεντρο και αποτελεί την καρδιά της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας μας.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από την *Ελευθερία* έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του.

Την εποχή μας σφραγίζει η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η προσωπική ελευθερία σε όλες τις εκφράσεις τους απειλούνται από πρωτόγνωρους κινδύνους και νέα κέντρα εξουσίας. Η βαθιά αυτή

τομή συντελείται μάλιστα τη στιγμή που ανοίγονται μπροστά μας νέες εκρηκτικές δυνατότητες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθένα μας. Πρέπει λοιπόν, χωρίς **προκαταλήψεις και** μεμψιμοιρίες, να υποδεχθούμε τις σύγχρονες τάσεις για την ενδυνάμωση της ελευθερίας και τον εμπλουτισμό του κράτους δικαίου. Πρέπει να ανανεώσουμε και να διευρύνουμε τις συνταγματικές εγγυήσεις για την πραγμάτωση της ελευθερίας του πολίτη.

Το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθιερώνει το Σύνταγμά μας συνέβαλε **στον** εκδημοκρατισμό της κοινωνίας μας. Αγγίζει όμως ήδη τα όριά του. **Στην κοινωνία** της πληροφορίας που ζούμε δεν αρκούν πλέον οι παραδοσιακές εγγυήσεις της ελευθερίας μας. Την πραγματικότητα αυτή τη βιώνουμε καθημερινά. Γι' αυτό προτείνουμε την τροποποίηση και τη συμπλήρωση κλασικών διατάξεων για την προσωπική ελευθερία, την προσωπική ασφάλεια και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Οι **ισχύουσες** ρυθμίσεις **αποτυπώνουν** το δισταγμό του συντακτικού νομοθέτη να υιοθετήσει λύσεις σύμφωνες με το πνεύμα μίας σύγχρονης κοινωνίας.

Προτείνουμε ακόμη την κατοχύρωση νέων δικαιωμάτων - όπως το δικαίωμα στην πληροφόρηση, την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, την προστασία του **ατόμου** από βιοϊατρικούς πειραματισμούς, το δικαίωμα στο περιβάλλον

καθώς και μείζονες εγγυήσεις για τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο καλείται να παίζει σημαντικό ρόλο. Ο ευρωπαϊκός συνταγματικός πολιτισμός, στον οποίο ανήκουμε, αναδεικνύει τα τελευταία χρόνια τα νέα αυτά δικαιώματα προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι και να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι προκλήσεις της εποχής.

Εκτός από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο προβλέπεται, όπου κρίνεται αναγκαίο, η σύσταση ανεξάρτητων δημόσιων αρχών. Πρόκειται για ένα νέο θεσμό που δημιούργησαν οι νέες συνθήκες και η ανάγκη αυξημένης προστασίας του πολίτη. Συγκεκριμένα, προτείνεται η σύσταση ανεξάρτητων αρχών για την προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας και για την πρόσληψη των πολιτών στο δημόσιο. Ο Συνήγορος του Πολίτη προορίζεται να αποτελέσει ασπίδα προστασίας για κάθε πολίτη. **Γενικότερα, στην πρόταση** διασφαλίζεται το καθεστώς προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των αρχών αυτών.

Μία σύγχρονη Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δημοκρατία* έχει ως κύριο μέλημά της **την διαρκή αναζωογόνηση των κοινοβουλευτικών θεσμών.**

Στην Πρόταση προβάλλονται νέοι όροι για την αποτελεσματική λειτουργία της Βουλής. Αντίβαρο στην ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας είναι η αναβάθμιση του ρόλου της Λαϊκής Αντιπροσωπείας. Αναβάθμιση, στο πεδίο τόσο του

νομοθετικού έργου όπως στο κρίσιμο ζήτημα διαμόρφωσης και υλοποίησης του προϋπολογισμού όσο και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η κρίση του κοινοβουλευτισμού δεν μπορεί να λειτουργεί ως άλλοθι της βαθύτερης κρίσης στο περιεχόμενο της πολιτικής και δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με αφορισμούς. Αυτό μας διδάσκει η διεθνής εμπειρία. Η οργάνωση του Κοινοβουλίου με σύγχρονους όρους είναι το κλειδί για την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των εξουσιών και την εύρυθμη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Τελικά η ενίσχυση του Κοινοβουλίου είναι μονόδρομος για την επιβεβαίωση της πραγματικής και διαχρονικής αξίας της δημοκρατίας. **Η Βουλή πρέπει να γίνει και γίνεται το κέντρο των καθοριστικών για την χώρα αποφάσεων.**

Στο πλαίσιο αυτό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διατηρεί το ρυθμιστικό του ρόλο, όπως προσδιορίστηκε με την αναθεώρηση του 1986. Η θέση του απεμπλέκεται πάντως από τριβές και εντάσεις που μπορεί να σκιάζουν το πολιτικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, η εκλογή του αποσυνδέεται από το ενδεχόμενο πρόωρης διάλυσης της Βουλής. Έτσι αποφεύγουμε δυσλειτουργίες άσχετες με το πρόσωπο και το κύρος του Προέδρου της Δημοκρατίας. **Έτσι αποφεύγουμε βλαπτικές συνέπειες στην πορεία υλοποίησης του Κυβερνητικού έργου και διασφαλίζουμε την κυβερνητική αποτελεσματικότητα ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας. Αλλωστε η προσφυγή σε**

εκλογές δεν δικαιολογείται με το ισχύον πλαίσιο αρμοδιοτήτων του Π.Δ. Μένει βέβαια να αναζητήσουμε όλοι καλόπιστα την πρόσφορη λύση γι' αυτό το ζήτημα. Η πολιτική μας ζωή έχει άλλωστε κατακτήσει το επίπεδο ωριμότητας, που επιτρέπει και καθιστά ευπρόσδεκτη μία ανάλογη καινοτομία.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι

Μία σύγχρονη Πολιτεία εμπνέεται από την *διάφανη λειτουργία του πολιτικού συστήματος*.

Ο στόχος αυτός, που ενδιαφέρει και συγκινεί κάθε πολίτη, διαχέεται σε πολλά σημεία της Πρότασης. Η επίτευξή του αποτελεί όρο για την επιβίωση και την ευρωστία της Δημοκρατίας μας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδουμε στην διαφανή διαχείριση και τον αποτελεσματικό έλεγχο των οικονομικών των κομμάτων και των εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών. Η σημασία της απόφασης αυτής είναι πρόδηλη. Στις προθέσεις μας ανήκει να θεσπίσουμε πιο αποτελεσματικά μέτρα στην ευαίσθητη αυτή περιοχή. Γι' αυτό προτείνουμε η υπέρβαση των εκλογικών δαπανών των υποψηφίων βουλευτών να επιφέρει την έκπτωση από το αξίωμά τους. Οι σύγχρονες οικονομικές δραστηριότητες του Κράτους καθιστούν επίσης αναγκαία την εκ νέου ρύθμιση των εκλογικών κωλυμάτων, ώστε να αντιμετωπισθεί κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης δημόσιας θέσης για την προετοιμασία της εκλογής.

Ο καθορισμός του εκλογικού συστήματος θα παύσει επιτέλους να είναι προνόμιο της κυβερνητικής πλειοψηφίας για την εξυπηρέτηση του συμφέροντός της. Οι **κανόνες** του πολιτικού παιχνιδιού **στην πιο** κρίσιμη στιγμή του θα είναι πια καθαροί. Ο θεσμός της ποινικής ευθύνης των υπουργών αναμορφώνεται με όρους που αρμόζουν σε μία δικαιοκρατούμενη πολιτεία.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από τη *Δικαιοσύνη* εξοπλίζει τη δικαστική ανεξαρτησία με πρόσθετες εγγυήσεις.

Η ανεξαρτησία του δικαστή απειλείται όχι μόνον από παρεμβάσεις της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας. Απειλείται και από παρεμβάσεις των **βαθμολογικά** ανωτέρων του. Γι' αυτό επιβάλλεται και η θωράκιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η προστασία του ελεύθερου φρονήματος των δικαστών αποτελεί για όλους μας μέλημα ιδιαίτερης σημασίας. Η Πρόταση έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι ορισμένες επιλογές του Συντάγματος αποτέλεσαν συχνά, κατά την εικοσαετή εφαρμογή του, αντικείμενο έντονης κριτικής και προκάλεσαν πολλά προβλήματα. Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για μία ριζική τομή.

Με τις νέες ρυθμίσεις προτείνουμε πρόσφορες εγγυήσεις για την αμερόληπτη και αξιοκρατική επιλογή των μελών των Προεδρείων των ανωτάτων δικαστηρίων. Επίσης με τη νέα σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου ενισχύεται ουσιαστικά η

εσωτερική ανεξαρτησία των δικαστών. Βασικός στόχος μας είναι να επιτελούν οι δικαστές την αποστολή τους πραγματικά αδέσμευτοι. Ιδιαίτερη μέριμνα επιδεικνύεται, τέλος, για την ορθολογικότερη οργάνωση της δικαιοσύνης.

Μία Πολιτεία που εμπνέεται από το ιδανικό της αξιοκρατίας και τη σύγχρονη αντίληψη για την εξυπηρέτηση του πολίτη νοιάζεται διαρκώς για τη **εύρυθμη** λειτουργία της *Διοίκησης*.

Σταθερός στόχος μας είναι η περαιτέρω ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η ορθολογική αποκέντρωση της κρατικής διοίκησης. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Περιφερειακή Διοίκηση πρέπει να συναρθρώνονται σε ένα σύστημα με βασικούς άξονες την ενδυνάμωση της τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας και την αποκέντρωση του κράτους. Πρέπει επιτέλους να πατάξουμε το υδροκέφαλο κράτος και να αποκτήσουμε μία διοίκηση παραγωγική που ενδιαφέρεται για την **ισορροπη ανάπτυξη** **όλης της χώρας**. Μία διοίκηση κοντά στον πολίτη και για τον πολίτη.

Με τη συνταγματική **κατοχύρωση και επέκταση του ρηξικέλευθου** ν. 2190/94 για τις προσλήψεις στο δημόσιο **εξαλείφονται** οι χρόνιες πληγές της ευνοιοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων. Οι πολίτες θα έχουν πρόσβαση στη διοίκηση και τον δημόσιο τομέα με κριτήριο τη γνώση και τις δεξιότητές τους. Η αναγωγή του θεσμού του Συνηγόρου του

Πολίτη στο Σύνταγμα θα συμβάλλει στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης του πολίτη και την ενίσχυση του κράτους δικαίου.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Η Πρότασή μας έλαβε υπόψη τις επεξεργασίες και την Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Θεωρούμε πολύτιμο κεκτημένο τη συμφωνία των πολιτικών δυνάμεων σε μείζονες επιλογές για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών και της πολιτικής μας ζωής. Τα πορίσματά της αποτελούν άλλωστε τη βάση της Πρότασης που έχω τη τιμή να σας παρουσιάσω. **Ο χρόνος είναι κατάλληλος για ένα νηφάλιο διάλογο που θα προδιαγράψει το πλαίσιο για την επεξεργασία του νέου Συντάγματος. Η συζήτηση για την αναθεώρηση άνοιξε σε μια συγκυρία που είχε ως υπόβαθρο την κρίση του πολιτικού συστήματος. Θα ήταν βασικό πολιτικό λάθος, εάν θεωρούσαμε ως εστία της κρίσης τις αδυναμίες του Συντάγματος. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με αποπροσανατολισμό της δημόσιας συζήτησης για την αναβάθμιση της πολιτικής ζωής και της λειτουργίας των θεσμών. Θα είναι όμως και ~~συγγνωστή~~ παράλειψη αν δεν αξιοποιήσουμε τις διαδικασίες της αναθεώρησης για να εμπλουτίσουμε τη Δημοκρατία εξοπλίζοντας τη χώρα με ένα σύγχρονο Σύνταγμα.**

Η απόφασή μας να μετέχουμε ~~προταγωνιστικά~~ στις ανακατατάξεις της νέας Διεθνούς και κυρίως Ευρωπαϊκής πραγματικότητας στην αυγή του επόμενου αιώνα, μας υποχρεώνει να εξετάσουμε προσεκτικά και να συναποφασίσουμε υπεύθυνα τη νέα κοινωνική-πολιτική οργάνωση της χώρας. Η πρότασή μας κινείται σ' αυτή την κατεύθυνση. Θα ήταν μια ^{δεινός} καλή στιγμή για την Ελληνική Δημοκρατία αν σ' αυτό το δρόμο συναντηθούμε όλοι μαζί λαός και πολιτικές δυνάμεις ~~με λογισμό και όραμα.~~ ^{Αν επιδιώξουμε} ~~οι μαζί ένα συνταγματικό πλαίσιο για μια ωριμότητα~~ ^{συγχρονη, τοχυσή, ικανή να αντιμετωπίσει τις} ~~Υ.Γ.~~ ^{ωριμότητα της εποχής}

- α. Δούλεψα πάνω στο κείμενο Γ. Παπαδημητρίου με προσθήκες στην αρχή και στο τέλος και έλαβα υπόψη σημεία του άρθρου Κ.Σ. (5.2.95)
- β. Στο άρθρο Κ.Σ. (5.2.95) υπάρχει αναφορά στον διαχωρισμό Εκκλησίας από το Κράτος. Πιθανόν να μνημονευθεί από κάποια πλευρά.
- γ. Να υπάρξει από Γ. Παπαδημητρίου συγκριτική παρουσίαση προτάσεων ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ-άλλων κομμάτων
- δ. Πιθανή επικαιροποίηση κειμένου μέχρι Τρίτη - Τετάρτη
- ε. Κάτι περισσότερο για Ελλάδα - Ευρώπη;

6. 6. 87

Καλό Σαββατοκύριακο

ΘΕΜΑ : Αναθεώρηση Συντάγματος

Εσωκλείεται σχέδιο αγόρευσης για τη συζήτηση της Αναθεώρησης του Συντάγματος. Το σχέδιο αποτελεί τον κορμό της. Πρέπει να συμπληρωθεί ιδίως με ιστορικές αναφορές και τις πολιτικές προεκτάσεις της πρωτοβουλίας.

Αθήνα, 6 Ιουνίου 1997

Μαρία δέξω να δώσεις ~~αυτή~~ το οχείδιο του
Παπαδμητρίου ^{αυτή σου Παπαδμήτρη}
~~αυτή~~ σου Παπαδμήτρη και σε συνενώσω
με του Παπαδμητρίου να το συμψηφίσω
σου αγω. Το χρειάζομαι Τρίτη μεσημέρι το
Το κείμενο του Παπαδμητρίου να το αυόγεμα
Γνωθεις αω' του ιδιο. Κράτησα το
δικό μου.

Δικιό μου.

Ο Γ. Παπαγιαχιά θα ωρέσει να σου βρεί
αποδεχτές εφημερίδες, ανυπαρξή του Λε-
γανόωρου του κριθεί για το λαμπρό (οτι ωρόδωσε
τη δεξιά) και απο εφημερίδες ωγατοτερω
εξωγων Π. ε. θ. χαρακτωριστικα αποσωσάμετα
που δείχουν αντιπαρότητα.